

УДК 331.5:378.4

JEL Classification: I25, J24, F22

DOI: 10.31713/ve2202619

Олійник О. О.¹

кандидат економічних наук, доцент

ORCID ID: 0000-0002-3941-2286

E-mail: o.o.oliynuk@nuwm.edu.ua

Самоліук Н. М.¹

кандидат економічних наук, доцент

ORCID ID: 0000-0001-8693-8558

E-mail: n.m.samoliuk@nuwm.edu.ua

¹Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне,
Україна

МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ: ДОСВІД УКРАЇНСЬКИХ УЧАСНИКІВ ERASMUS+

В статті досліджено досвід українських учасників програми Erasmus+. Виявлено, що участь у програмі має переважно короткостроковий характер і орієнтована насамперед на особистісний розвиток, набуття міжнародного досвіду та розвиток міжкультурних і мовних компетентностей. Участь у Erasmus+ не трансформується автоматично у наміри довгострокової міграції, а розглядається більшістю респондентів як інвестиція у людський капітал із потенціалом його використання в Україні.

Ключові слова: академічна мобільність; молодь; міграція; вища освіта; університет; людський капітал; Erasmus+.

Постановка проблеми. В умовах поглиблення євроінтеграційних процесів та зростання мобільності людського капіталу міжнародні програми обміну набувають ключового значення для розвитку навичок, соціальної інтеграції та формування стійких транснаціональних зв'язків. Програма Erasmus+ у цьому контексті виступає не лише інструментом академічної мобільності, а комплексною платформою освітньої, професійної та молодіжної мобільності, яка охоплює різні цільові групи та формати участі [1].

Для України участь у програмі Erasmus+ має не лише освітнє, а й стратегічне значення. Вона забезпечує доступ до міжнародних

можливостей для учнів, студентів, викладачів, молодіжних працівників, представників громадських організацій, тренерів і фахівців різних сфер діяльності. Це сприяє розвитку міжкультурних, цифрових, мовних та соціальних компетентностей, а також формує нові освітні та кар'єрні траєкторії в умовах соціально-економічних та безпекових викликів. Водночас зростання масштабів участі України в програмі, особливо в період повномасштабної війни [2], актуалізує потребу осмислення реального досвіду учасників, їхньої мотивації, результатів, подальших кар'єрних та міграційних намірів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У наукових публікаціях програма Erasmus+ найчастіше розглядається як інструмент розвитку міжнародної мобільності [3; 4], інтернаціоналізації освіти [5; 6; 7], формування транснаціональних освітніх і професійних зв'язків [8; 9], досягнення Цілей сталого розвитку [10; 11]. У дослідженні міжнародної академічної мобільності українських студентів у період повномасштабної війни доведено, що після лютого 2022 року мобільність набула адаптивного характеру та стала інструментом не тільки освітнього, а й особистісного та соціального розвитку [12]. При цьому привабливість країн для студентів визначається не стільки рівнем економічного розвитку, скільки поєднанням чинників зайнятості та соціально-економічної стійкості [13]. В своїх дослідженнях вчені наголошують на недостатній увазі закладів вищої освіти до систематичного збору та аналізу даних про мобільність студентів, що ускладнює своєчасне виявлення відтоку студентів і прийняття управлінських рішень [14]. Ці та інші праці закладають концептуальне підґрунтя для розуміння міжнародної академічної мобільності української молоді як складного багатоаспектного явища. Водночас емпіричні дослідження на основі безпосереднього опитування українських учасників Erasmus+ залишаються обмеженими, що визначає актуальність даного дослідження.

Метою роботи є соціологічне дослідження досвіду українських учасників програми Erasmus+.

Виклад основного матеріалу. З метою дослідження досвіду українських учасників програми Erasmus+ авторами було проведено соціологічне опитування із використанням програмного продукту Google forms в період з 15 грудня 2025 року по 05 січня 2026 року. Анкета для опитування містила 12 запитань, з яких одне було відкритим «Що, на Вашу думку, повинна зробити держава, щоб

академічна мобільність молоді сприяла розвитку економіки України?». Загальна кількість респондентів становила 32 особи. Розподіл респондентів за статусом на момент участі в програмі Erasmus+ був наступним: 40,6% – найманий працівник/працівниця, 31,3% – учень/учениця, 31,3% – студент/студентка бакалаврату, 9,4% – студент/студентка магістратури. Сукупна частка перевищує 100%, що відображає багаторазову участь окремих респондентів у програмах Erasmus+ на різних етапах життєвого та освітньо-професійного шляху та підтверджує повторюваний характер міжнародної мобільності серед опитаних.

Задля врахування різноманітності форматів міжнародної мобільності, авторами проаналізовано рівень участі респондентів в окремих активностях програми Erasmus+ (рис. 1).

Рис. 1. Розподіл респондентів за участю в активностях програми Erasmus+

Джерело: розроблено авторами.

Результати опитування демонструють, що участь українських учасників у програмі Erasmus+ має переважно багатформатний та повторюваний характер. Найбільша частка респондентів брала участь у короткострокових молодіжних обмінах (87,5%). Це вказує на високу доступність та привабливість цього формату, особливо в умовах обмежень, які зумовлені безпековими та соціальними чинниками. Значною також є участь у короткострокових навчальних тренінгах (50%), що підкреслює орієнтацію учасників на розвиток практичних,

226

міжкультурних і soft skills у стислі терміни. Водночас частка респондентів, які брали участь у класичній академічній мобільності (навчання або стажування за кордоном), є вкрай незначною (3,1%). Така ситуація може свідчити як про структурні бар'єри доступу до довгострокових форматів, так і про зміну пріоритетів мобільності в бік більш гнучких і короткотривалих програм. Волонтерські програми охопили 12,5% опитаних, що відображає наявність, але не домінування цього напрямку в загальній структурі участі.

Виявлене домінування короткострокових форматів участі в програмі Erasmus+ логічно відображається у часовій структурі міжнародної мобільності респондентів. Результати опитування демонструють виразну домінанту коротких періодів мобільності, адже абсолютна більшість респондентів (90,6%) брали участь у мобільностях тривалістю до двох тижнів. Це узгоджується з поширеністю короткострокових молодіжних обмінів і навчальних тренінгів. Значно меншою є частка учасників із тривалістю мобільності від двох до чотирьох тижнів (28,1%), тоді як довші формати участі мають поодинокий характер – лише 6,3% респондентів мали досвід мобільності тривалістю від одного до трьох місяців, 3,1% – від чотирьох до шести місяців. Участь в мобільностях понад шість місяців зафіксовано не було.

Щодо основних мотивів участі в програмі Erasmus+, то найважливішими для респондентів є набуття міжнародного досвіду та особистісний розвиток і самореалізація (по 81,3% відповідно) (рис. 2).

Високі значення також мають розвиток soft skills (75%) та покращення знання іноземних мов (75%). Це узгоджується з домінуванням короткострокових і інтенсивних форматів мобільності, які орієнтовані на міжкультурну комунікацію та практичну взаємодію.

Понад половина респондентів (56,3%) пов'язує участь у програмі з підвищенням рівня професійних компетентностей, що свідчить про поєднання особистісних і кар'єрних мотивів. Водночас мотиви, які безпосередньо пов'язані з формальними освітніми результатами, є менш популярними: доступ до сучасних методів навчання та викладання зазначили 31,3% опитаних, а підвищення якості освіти – лише 12,5%. Кар'єрні та фінансові очікування також не є домінуючими: кращі кар'єрні перспективи відзначили 21,9% респондентів, а очікування кращих фінансових можливостей у майбутньому – 15,6%.

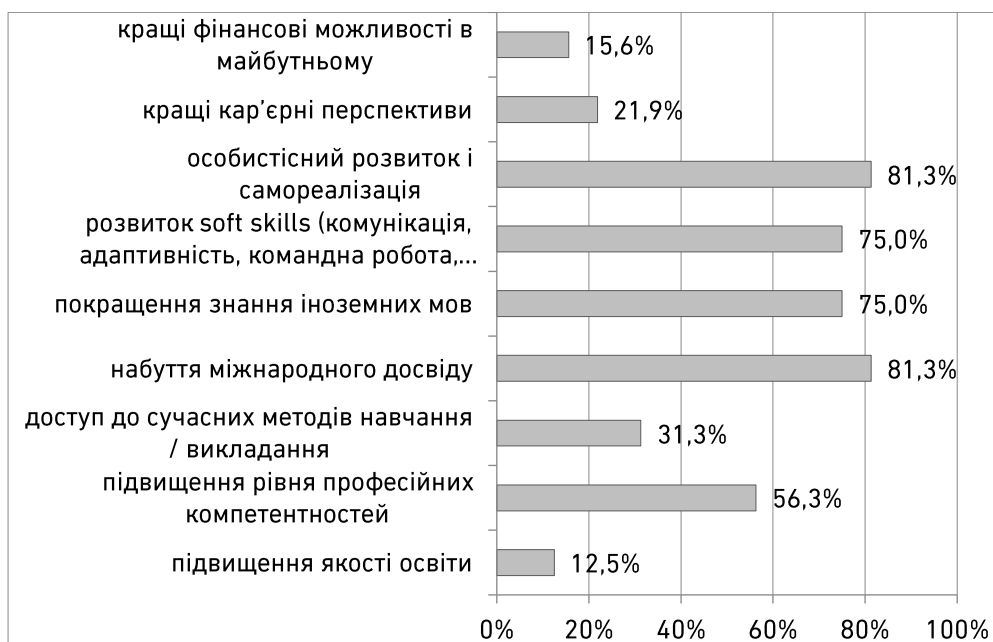

Рис. 2. Мотивація участі в програмі Erasmus+

Джерело: розроблено авторами

Переважання особистісно-орієнтованих і компетентнісних мотивів участі в програмі Erasmus+ логічно підводить до оцінювання того, як самі учасники інтерпретують цю участь у довготривалій перспективі; чи розглядають вони її як інвестицію у власний людський капітал. Результати опитування демонструють чітко сформоване позитивне сприйняття участі в програмі Erasmus+ у цьому контексті. 3/4 респондентів однозначно розглядають свою участь як інвестицію у власний людський капітал, ще 21,9% схиляються до такої оцінки. Лише незначна частка опитаних зазначила, що їм важко визначитися з відповіддю. Негативні оцінки відсутні. Таким чином, для українських учасників Erasmus+ мобільність виходить за межі разового освітнього досвіду та сприймається як цілеспрямований вклад у розвиток навичок та компетентностей.

Сприйняття участі в програмі Erasmus+ як інвестицію у власний людський капітал актуалізує питання її впливу на подальші кар'єрні плани учасників (рис. 3).

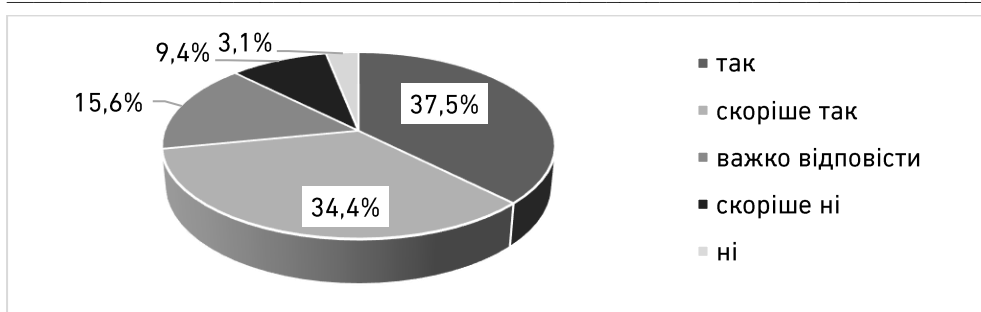

Рис. 3. Розподіл відповідей респондентів на запитання «Чи вплинула участь у програмі Erasmus+ на Ваші кар'єрні плани?»

Джерело: розроблено авторами

Результати опитування свідчать про загалом позитивний, хоча й диференційований вплив участі в програмі Erasmus+ на кар'єрні плани респондентів. Більше третини опитаних (37,5%) однозначно відповіли, що участь у програмі вплинула на їхні кар'єрні орієнтири. Ще 34,4% схиляються до такої оцінки. Водночас 15,6% респондентів вагалися з відповіддю, що може свідчити про відкладений характер ефектів мобільності або їх поступове усвідомлення з часом [17]. Частка тих, хто радше не відчув впливу участі в Erasmus+ на кар'єрні плани, є порівняно незначною (9,4%), а повністю заперечили такий вплив лише 3,1% опитаних.

Оцінювання впливу участі в програмі Erasmus+ на кар'єрні плани респондентів також передбачає звернення до їхніх подальших освітніх і професійних намірів у міжнародному контексті. Результати опитування свідчать про неоднозначне ставлення респондентів до можливості продовження навчання або роботи за кордоном (рис. 4).

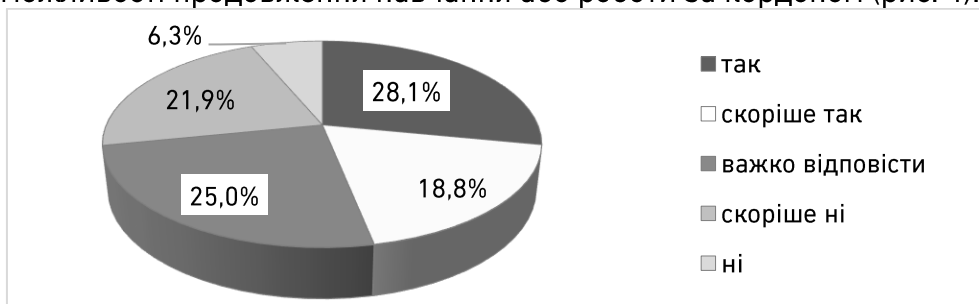

Рис. 4. Розподіл відповідей респондентів на запитання «Чи розглядаєте Ви можливість продовження навчання або роботи за кордоном після участі в Erasmus+?»

Джерело: розроблено авторами

Лише 28,1% опитаних однозначно розглядають таку можливість, а ще 18,8% схилиються до позитивної відповіді.

Водночас чверть респондентів вагалися з відповіддю на це запитання, що може відображати невизначеність подальших життєвих і професійних траєкторій або залежність рішень від зовнішніх умов. Помітною є також частка респондентів, які скоріше не розглядають можливість продовження навчання або роботи за кордоном (21,9%), тоді як повністю виключили таку опцію лише 6,3% опитаних.

Отримані результати свідчать, що участь у програмі Erasmus+ не автоматично трансформується у намір довгострокової міжнародної мобільності. Для значної частини учасників програма виконує функцію тимчасового розширення освітнього та професійного досвіду, не обов'язково пов'язаного з рішенням про подальшу міграцію. Це узгоджується з переважно короткостроковим характером мобільності та домінуванням мотивацій, орієнтованих на розвиток людського капіталу, а не на еміграцію.

Наявна стриманість респондентів щодо можливості продовження навчання або роботи за кордоном після участі в програмі Erasmus+ зумовлює необхідність конкретизації чинників, які могли б потенційно вплинути на таке рішення. У цьому контексті доцільно розглянути фактори, які респонденти вважають визначальними у випадку гіпотетичного вибору залишитися за кордоном (рис. 5).

Отримані результати демонструють, що навіть за наявності міжнародного досвіду мобільності більшість респондентів не розглядають наразі міграцію як пріоритетний сценарій свого життя. Це узгоджується з результатами попереднього питання, де значна частка респондентів не висловила чітких намірів щодо продовження навчання або роботи за кордоном. Водночас серед факторів, які могли б вплинути на рішення залишитися за кордоном, респонденти насамперед виділяють економічні та безпекові чинники. Найчастіше зазначався вищий рівень заробітної плати (37,5%), а також кращі умови праці та стабільність і безпека (по 34,4% відповідно). Дещо менш значущими, але все ж важливими, є можливості професійного розвитку (28,1%), тоді як соціальні гарантії відіграють другорядну роль (15,6%).

Рис. 5. **Ключові фактори формування міграційних намірів респондентів**

Джерело: розроблено авторами

Загалом результати демонструють, що потенційні міграційні рішення респондентів формуються не під впливом самого факту участі в програмі Erasmus+, а передусім у відповідь на структурні відмінності між країнами у сфері економічної стабільності, безпеки та якості зайнятості [18]. Це дозволяє інтерпретувати Erasmus+ швидше як інструмент тимчасової мобільності та накопичення людського капіталу, чим як прямий тригер довгострокової міграції.

Структура міграційних устремлінь респондентів дозволяє перейти до аналізу намірів подальшого використання набутих у межах програми Erasmus+ знань і навичок в Україні. Так, переважна більшість опитаних (65,6%) однозначно планують використовувати набутий досвід у національному економічному середовищі, ще 31,3% схильються до такої можливості. Лише незначна частка респондентів (3,1%) зазначила, що їм важко визначитися з відповіддю, тоді як негативні оцінки зовсім відсутні.

Узагальнення попередніх результатів опитування свідчить, що участь українських учасників у програмі Erasmus+ не формує однозначної орієнтації на довгострокову міграцію, а швидше відповідає моделі циркуляції людського капіталу. З одного боку, більшість опитаних не планують залишатися за кордоном або розглядають таку можливість лише за наявності суттєвих структурних переваг, насамперед у сфері безпеки, зайнятості та оплати праці. З іншого боку, переважна частка респондентів декларує готовність використовувати набутий у межах програми Erasmus+ міжнародний

досвід в Україні. Це свідчить про орієнтацію на трансфер знань, навичок і соціального капіталу у національний контекст.

Разом із індивідуальними освітніми, професійними та міграційними намірами учасників важливим є також розуміння того, як вони оцінюють суспільні та економічні наслідки академічної мобільності, зокрема її вплив на економіку України (рис. 6).

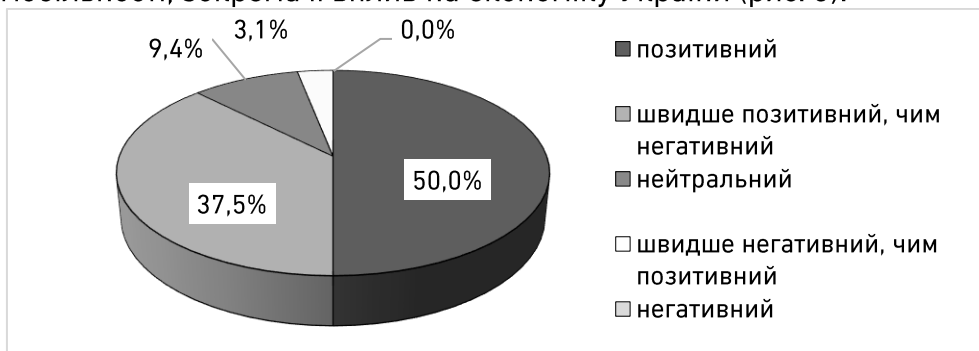

Рис. 6. Розподіл відповідей респондентів на запитання «Як Ви оцінюєте вплив академічної мобільності молоді на економіку України?»

Джерело: розроблено авторами

Результати опитування демонструють домінування позитивних оцінок впливу академічної мобільності молоді на економічний розвиток України. Зокрема, половина респондентів характеризують цей вплив як однозначно позитивний, тоді як ще 37,5% схиляються до оцінки «швидше позитивний, чим негативний». Нейтральну оцінку надали 9,4% опитаних. Тільки один респондент схиляється до думки про переважно негативний вплив, а повністю негативні оцінки відсутні.

Разом із позитивним сприйняттям впливу академічної мобільності респонденти також відзначають окремі ризики, які можуть бути пов'язані з цим явищем (рис. 7).

Наведені на рисунку 7 результати опитування демонструють, що зниження мотивації до навчання в українських університетах (68,8%) та відтік інтелектуального капіталу (65,6%) є ключовими ризиками академічної мобільності молоді для економіки України. Такі оцінки підтверджують побоювання щодо ослаблення внутрішнього освітнього та наукового середовища внаслідок посилення зовнішньої привабливості закордонних освітніх і професійних можливостей [19].

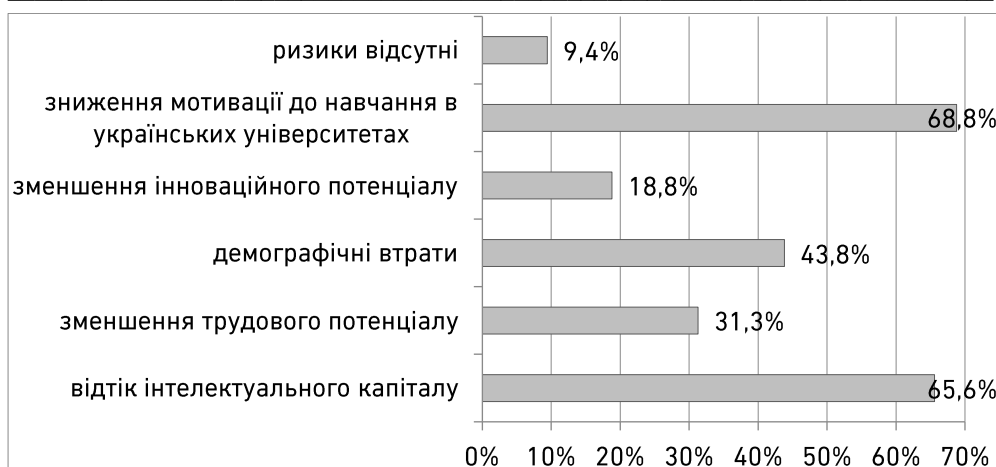

Рис. 7. Потенційні ризики академічної мобільності молоді для економіки України

Джерело: розроблено авторами

Важливими також є ризики демографічних втрат (43,8%) та зменшення трудового потенціалу (31,3%), що вказує на сприйняття академічної мобільності не лише як освітнього, а й як соціально-економічного явища з довгостроковими наслідками для країни. Водночас порівняно менша частка респондентів пов'язує мобільність із зменшенням інноваційного потенціалу (18,8%). Майже кожен десятий респондент вважає, що академічна мобільність молоді не несе суттєвих ризиків для економіки України.

Задля визначення управлінських та політичних рішень, які на думку українських учасників програми Erasmus+ можуть посилити її позитивний ефект для економіки України, в анкеті було передбачено відкрите запитання: «Що, на Вашу думку, повинна зробити держава, щоб академічна мобільність молоді сприяла розвитку економіки України?». Аналіз відповідей на це запитання дозволив виокремити кілька ключових тематичних напрямів, які відображають очікування респондентів щодо державної політики у сфері академічної мобільності (табл. 1).

Узагальнення відповідей на відкрите запитання демонструє, що респонденти пов'язують позитивний економічний ефект академічної мобільності молоді не з самим фактом участі в міжнародних програмах, а з наявністю в держави узгодженої політики використання набутих знань і навичок. У цьому контексті академічна мобільність розглядається як складова ширшої системи розвитку

людського капіталу, ефективність якої залежить від здатності інтегрувати міжнародний досвід у національні освітні, соціальні та економічні процеси.

Таблиця 1

Пропозиції респондентів щодо ролі держави у посиленні економічного ефекту академічної мобільності для України

<i>Напрямок</i>	<i>Характеристика пропозицій</i>
<i>1</i>	<i>2</i>
Стратегічна роль академічної мобільності в довгостроковому розвитку країни	Академічна мобільність повинна розглядатися не як окрема освітня опція, а як елемент довгострокової стратегії трансформації економіки та держави. Респонденти наголошують на необхідності чіткого бачення майбутньої моделі економіки України та визначення критичних компетенцій на горизонті 10–20 років. Мобільність повинна працювати як інструмент цільового залучення знань, управлінських моделей і дослідницьких практик
Перехід від логіки «повернення людей» до логіки циркуляції знань	У відповідях чітко простежується підтримка ідеї циркуляції знань, а не фізичного повернення всіх учасників мобільності. Респонденти вказують на важливість створення механізмів дистанційної участі, спільних проєктів, менторства, трансферу технологій. Це дозволить перетворити академічну діаспору на економічний ресурс України
Реформування системи вищої освіти	Окремий блок відповідей стосується масштабної реформи вищої освіти шляхом підвищення якості освітніх програм, оновлення змісту навчання, подолання бюрократії та корупції, впровадження методів неформальної освіти
Реформування інституційного середовища	Респонденти підкреслюють, що без інституційних змін, набуті за кордоном знання не інтегруються в українське середовище, що нівелює потенційний ефект мобільності
Зв'язок академічної мобільності з ринком праці та економічними потребами країни	Респонденти наголошують на необхідності тісного поєднання мобільності з реальними потребами економіки України. Йдеться про підтримку навчання і стажувань у стратегічно важливих секторах (інженерія, ІТ, медицина, агросектор, державне управління), а також про створення умов для практичного застосування набутих компетенцій у бізнесі та державному секторі
Економічні стимули та підтримка повернення молоді	Частина відповідей зосереджена на матеріальних і фінансових стимулах: конкурентна оплата праці, податкові пільги для молодих фахівців, гранти, стартап-фінансування, програми першого робочого місця, житлові програми. Такі інструменти є ключовими для перетворення міжнародного досвіду на реальний внесок у розвиток економіки України

продовження табл. 1

Підвищення престижу інтелектуальної праці	Окремо респонденти наголошують на необхідності формування культури поваги до знань та науки. Йдеться про публічне визнання досягнень молодих дослідників, підтримку викладачів і студентів через гідні зарплати та стипендії, а також про створення атмосфери довіри, у якій інтелектуальний внесок сприймається як соціально значущий і престижний
Інформаційна та організаційна підтримка мобільності	Респонденти звертають увагу на необхідності покращення інформаційного супроводу програм мобільності, розвитку міжнародних відділів університетів, спрощення процедур визнання результатів навчання та зарахування кредитів, а також інтеграції результатів мобільності в українські освітні траєкторії

Джерело: розроблено авторами

Висновки. Таким чином, результати соціологічного дослідження свідчать, що академічна мобільність молоді в межах програми Erasmus+ сприймається українськими учасниками насамперед як інструмент накопичення людського капіталу, а не як механізм довгострокової еміграції. Участь у програмі розглядається як спосіб розширення професійних і особистісних можливостей із подальшою орієнтацією на використання набутих знань і навичок у національному контексті. При цьому позитивний економічний ефект академічної мобільності не є автоматичним і значною мірою залежить від інституційного середовища в Україні. За відсутності узгоджених механізмів інтеграції міжнародного досвіду мобільність може супроводжуватися ризиками втрати інтелектуального та трудового потенціалу, тоді як за наявності таких механізмів вона здатна сприяти розвитку економіки через трансфер знань, навичок і соціального капіталу.

Важливим висновком є також сформований запит респондентів на системну державну політику у сфері академічної мобільності, яка орієнтована на поєднанні освітніх програм з потребами економіки та ринку праці. Академічна мобільність у цьому контексті розглядається як складова ширшої стратегії розвитку людського капіталу, а не як окрема освітня практика.

1. Erasmus+ Programme Guide. European Commission. URL: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/erasmus-programme-guide> 2. Erasmus+ for higher education in Ukraine. European Commission. URL: https://erasmusplus.org.ua/wp-content/uploads/2025/03/ukraine_erasmusplus_2024.pdf 3. Velicu A. Transforming

education through Erasmus+: Between academic mobility and European identity. *Revista Universitară de Sociologie*. 2024. Nr. 86. **4.** Cuzzocrea V., Krzaklewska E. Erasmus students' motivations in motion: Understanding super-mobility in higher education. *Higher Education*. 2023. Vol. 85, No. 3. P. 571–585. <https://doi.org/10.1007/s10734-022-00852-6> **5.** Grynova M., Kohut I. Internationalization of universities through participation in the ERASMUS+ KA2 projects. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2022. № 25. С. 9–18. <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2022.25.256644> **6.** Katsara O. Assessing the impact of Erasmus teaching mobility on internationalization in Portuguese higher education: A case study. *Journal of Language and Culture in Education*. 2024. Vol. 1, No. 2. P. 001–016. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14283838> **7.** Gögele S., Kletzenbauer P. Blended intensive programmes: Promoting internationalization in higher education. *Education and New Developments*. 2023. Vol. 2. P. 381–383. <https://doi.org/10.36315/2023v2end086> **8.** Ivasciuc I. S., Marinescu N., Ispas A. Unlocking new horizons: Teacher mobility and competence growth via Erasmus exchange programs. *Education Sciences*. 2025. Vol. 15, No. 6. <https://doi.org/10.3390/educsci15060712> **9.** Schuster J., Hansen L., Kolleck N. Transnational education networks. *Handbook of Social Network Analysis and Education*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2025. P. 508–520. <https://doi.org/10.4337/9781035312191.00043> **10.** Nogueiro T., Saraiva M., Jorge F., Chaleta E. The Erasmus+ programme and Sustainable Development Goals: Contribution of mobility actions in higher education. *Sustainability*. 2022. Vol. 14, No. 3. Article 1628. <https://doi.org/10.3390/su14031628> **11.** Saraiva M., Nogueiro T., Jorge F., Chaleta E. Erasmus and international credit mobility in a contribution to the Sustainable Development Goals associated with quality education and reducing inequalities. *IJAEDU – International E-Journal of Advances in Education*. 2022. Vol. 8, No. 23. P. 149–162. <https://doi.org/10.18768/ijaedu.1141654> **12.** Zayachuk Y. International student mobility as an internationalization strategy and challenge for higher education of Ukraine. *Social Sciences & Humanities Open*. 2025. Vol. 11. Article 101507. <https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2025.101507> **13.** Samoliuk N., Hrynkevych O., Mishchuk H., Bilan Y. Ukrainian students on the global map of academic migration. *Problems and Perspectives in Management*. 2024. Vol. 22, No. 4. P. 558–575. [https://doi.org/10.21511/ppm.22\(4\).2024.42](https://doi.org/10.21511/ppm.22(4).2024.42) **14.** Chala N., Pichyk K., Poddenezhnyi O., Voropai O. Analysing students' mobility at higher education institutions: Case of Ukrainian university during the war. *Business Economics and Management (JBEM)*. 2024. Vol. 25, No. 1. P. 191–210. <https://doi.org/10.3846/jbem.2024.21115> **15.** Short-term mobility, long-term impact: inclusive international opportunities of less than four weeks. *Universities UK*. URL: <https://www.universitiesuk.ac.uk/universities-uk-international/insights-and-publications/uuki-publications/short-term-mobility-long-term-impact> **16.** Goldstein S. B. A systematic review of short-term study abroad research methodology and intercultural competence outcomes. *International Journal of Intercultural Relations*. 2022. Vol. 87. P. 26–36. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2022.01.001> **17.** Gutema D. M., Pant S., Nikou S. Exploring key themes and trends in international student mobility research: A systematic literature review. *Journal of Applied Research in Higher Education*. 2024. Vol. 16, No. 3. P. 843–861. <https://doi.org/10.1108/JARHE-05-2023-0195> **18.** Олійник О. О., Самолюк Н. М. Міграційні настрої учнівської та студентської

молоді: порівняльний аналіз. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Сер. Економічні науки*. 2025. Вип. 1(109). С. 123-135. <https://doi.org/10.31713/ve1202512> **19.** Mishchuk H., Oliynyk O., Martins A. N., Pisula T. Migration aspirations of Ukrainian scientists in wartime circumstances: Expectations and opportunities for professional development. *Economics and Sociology*. 2025. Vol. 18, No. 3. P. 296–312. <https://doi.org/10.14254/2071-789X.2025/18-3/16>

REFERENCES:

- 1.** Erasmus+ Programme Guide. *European Commission*. URL: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/erasmus-programme-guide>
- 2.** Erasmus+ for higher education in Ukraine. *European Commission*. URL: https://erasmusplus.org.ua/wp-content/uploads/2025/03/ukraine_erasmusplus_2024.pdf
- 3.** Velicu A. Transforming education through Erasmus+: Between academic mobility and European identity. *Revista Universitară de Sociologie*. 2024. Nr. 86.
- 4.** Cuzzocrea V., Krzaklewska E. Erasmus students' motivations in motion: Understanding super-mobility in higher education. *Higher Education*. 2023. Vol. 85, No. 3. P. 571–585. <https://doi.org/10.1007/s10734-022-00852-6>
- 5.** Grynova M., Kohut I. Internationalization of universities through participation in the ERASMUS+ KA2 projects. *Aesthetics and ethics of pedagogical action*. 2022. № 25. С. 9–18. <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2022.25.256644>
- 6.** Katsara O. Assessing the impact of Erasmus teaching mobility on internationalization in Portuguese higher education: A case study. *Journal of Language and Culture in Education*. 2024. Vol. 1, No. 2. P. 001–016. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14283838>
- 7.** Gögele S., Kletzenbauer P. Blended intensive programmes: Promoting internationalization in higher education. *Education and New Developments*. 2023. Vol. 2. P. 381–383. <https://doi.org/10.36315/2023v2end086>
- 8.** Ivasciuc I. S., Marinescu N., Ispas A. Unlocking new horizons: Teacher mobility and competence growth via Erasmus exchange programs. *Education Sciences*. 2025. Vol. 15, No. 6. <https://doi.org/10.3390/educsci15060712>
- 9.** Schuster J., Hansen L., Kolleck N. Transnational education networks. *Handbook of Social Network Analysis and Education*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2025. P. 508–520. <https://doi.org/10.4337/9781035312191.00043>
- 10.** Nogueiro T., Saraiva M., Jorge F., Chaleta E. The Erasmus+ programme and Sustainable Development Goals: Contribution of mobility actions in higher education. *Sustainability*. 2022. Vol. 14, No. 3. Article 1628. <https://doi.org/10.3390/su14031628>
- 11.** Saraiva M., Nogueiro T., Jorge F., Chaleta E. Erasmus and international credit mobility in a contribution to the Sustainable Development Goals associated with quality education and reducing inequalities. *IJAEDU – International E-Journal of Advances in Education*. 2022. Vol. 8, No. 23. P. 149–162. <https://doi.org/10.18768/ijaedu.1141654>
- 12.** Zayachuk Y. International student mobility as an internationalization strategy and challenge for higher education of Ukraine. *Social Sciences & Humanities Open*. 2025. Vol. 11. Article 101507. <https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2025.101507>
- 13.** Samoliuk N., Hrynkevych O., Mishchuk H., Bilan Y. Ukrainian students on the global map of academic migration. *Problems and Perspectives in Management*. 2024. Vol. 22, No. 4. P. 558–575. <https://doi.org/10.17795/ppm.2024.22.4.558-575>

10.21511/ppm.22(4).2024.42 **14.** Chala N., Pichyk K., Poddenezhnyi O., Voropai O. Analysing students' mobility at higher education institutions: Case of Ukrainian university during the war. *Business Economics and Management (JBEM)*. 2024. Vol. 25, No. 1. P. 191–210. doi:10.3846/jbem.2024.21115 **15.** Short-term mobility, long-term impact: inclusive international opportunities of less than four weeks. *Universities UK*. URL: <https://www.universitiesuk.ac.uk/universities-uk-international/insights-and-publications/uuki-publications/short-term-mobility-long-term-impact> **16.** Goldstein S. B. A systematic review of short-term study abroad research methodology and intercultural competence outcomes. *International Journal of Intercultural Relations*. 2022. Vol. 87. P. 26–36. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2022.01.001> **17.** Gutema D. M., Pant S., Nikou S. Exploring key themes and trends in international student mobility research: A systematic literature review. *Journal of Applied Research in Higher Education*. 2024. Vol. 16, No. 3. P. 843–861. <https://doi.org/10.1108/JARHE-05-2023-0195> **18.** Oliinyk O. O., Samoliuk N. M. Migration attitudes of school and university youth: a comparative analysis. *Visnyk Natsionalnoho universytetu vodnoho hospodarstva ta pryrodokorystuvannia. Economic Sciences*, 2025, Vol. 1(109), pp. 123–135. <https://doi.org/10.31713/ve1202512> **19.** Mishchuk H., Oliinyk O., Martins A. N., Pisula T. Migration aspirations of Ukrainian scientists in wartime circumstances: Expectations and opportunities for professional development. *Economics and Sociology*. 2025. Vol. 18, No. 3. P. 296–312. doi:10.14254/2071-789X.2025/18-3/16

Oliinyk O. O.¹

Candidate of Economics (Ph.D.), Associated Professor

ORCID ID: 0000-0002-3941-2286

E-mail: o.o.oliynuk@nuwm.edu.ua

Samoliuk N. M.¹

Candidate of Economics (Ph.D.), Associated Professor

ORCID ID: 0000-0001-8693-8558

E-mail: n.m.samoliuk@nuwm.edu.ua

¹National University of Water and Environmental Engineering, Rivne, Ukraine

INTERNATIONAL ACADEMIC MOBILITY AS A TOOL FOR HUMAN CAPITAL DEVELOPMENT: THE EXPERIENCE OF UKRAINIAN ERASMUS+ PARTICIPANTS

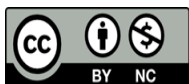
This study examines the experience of Ukrainian participants in the Erasmus+ programme. The findings indicate that participation in Erasmus+ is predominantly short-term for most respondents and is implemented mainly through youth exchanges and short training activities. The motivational structure of participation is shaped primarily by personal development, the acquisition of international experience, the development of intercultural and soft skills, and the improvement of foreign language competences, while

career- and income-related motives play a secondary role. At the same time, the majority of respondents perceive participation in Erasmus+ as an investment in their own human capital, which confirms that mobility is viewed as part of a longer-term life and professional trajectory. The analysis of career and migration intentions shows that participation in Erasmus+ does not automatically translate into aspirations for long-term residence abroad. For a substantial share of participants, international mobility serves as a means of temporary expansion of educational and professional experience rather than as a mechanism of emigration. Most respondents express readiness to apply the experience gained through mobility in Ukraine, indicating the potential for circulation of knowledge and skills between the international and national contexts. At the level of societal perceptions, respondents predominantly assess the impact of academic mobility of young people on Ukraine's economy as positive, while at the same time clearly recognising the possible risks associated with this process. The most significant threats are perceived to be brain drain, declining motivation to study at Ukrainian universities, demographic losses, and a reduction in labour potential. The qualitative analysis of open-ended responses reveals a clear demand for a systemic state policy in the field of academic mobility, oriented towards aligning educational programmes with real economic needs, reforming higher education, developing the labour market, supporting innovation, and creating conditions for the effective use of international experience in Ukraine. In this context, academic mobility is regarded by respondents as an effective instrument for human capital development only if it is integrated into broader strategies of economic and institutional development of the state.

Keywords: academic mobility; youth; migration; higher education; university; human capital; Erasmus+.

Отримано/Received:	09.03.2026
Прийнято до друку/Accepted:	14.04.2026
Опубліковано/Published:	29.06.2026

This is an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 License (<http://www.creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>), which permits use and distribution in any medium, provided the original work is properly cited and the use is non-commercial.